

Johann Festing

Joannis Festingi, Iur. Doctoris & Professoris Ordinarii Megapolitani Oratio, De Iudice Imperito, habita An. MDCLXXXII. Cum inciperet publice interpretari Institutiones Imper.

Rostochi[i]: Weplingius, 1682

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740054163>

Druck Freier Zugang

Manufakturen Rostock

RU für 1682

Johann Festing *1/2*
c

3
JOANNIS FESTINGI,
Jur. Doctoris & Professoris Ordina-
narii Megapolitani

ORATIO,
De
JUDICE IM-
PERITO,

habita.
AN. MDC LXXXII. 1682
Cum inciperet publicè interpretari
Institutiones Imper.

Gregor. Biccus JCrus Argent.

*Discreant fungi, qui legum dogmata spernunt
Et passim arbitrii libera jura crepant.
Judicis arbitrium fragile est & flexile, vani
Dum cerebri præfert somnia quisque sui.
Est lex scripta salutis populi, immò est regula veri,
Justitia norma est, & cynosura boni.*

Rostochl,
Typis JOH. WEPPLINGII, Acad. Typogr.

JOANNIS FESTINGII
Jur. Doctoris & Professoris Ordini
nam Megapolitani

ORATIO

JUDICE IM-
PERTO

Am. MDCLXXII
Cum inciperet publice
Institutione in
habeat

Gregor. Baccius Juris Argent.

Disputant fœderi, doctrinam de iure personarum
Et passim arbitrii libertate tractant.
Iudice arbitrii fœderis est, fœderis, et
Dum certat, præsertim fœderis, et
Et lex fœderis, et fœderis, et
Igitur fœderis est, et fœderis, et

Rostocki
Tymon, WEPPLINGH, Acad. Typogr.

ORATIO

DE
JUDICE IMPERITO

Verula non potest non
esse mens humana, quæ cor-
ruptam contemplatur indolem &
proclivem ad mala progeniem. Adeo
homines deseruerunt innata jura, &
cognitionem, quâ natura suos socia-
vit filios, impiâ violarunt mente!
quandoquidem nulla quies, nulla vitæ
possessionumq; est securitas; sed furtis, rapinis, cupiditati-
bus, crudelitate, superbiâ, scelere, audaciâ, cunctas ver-
tere societates allaborat fax hominum tot, tantis, tamque
nefariis sceleribus cooperta.

Scelera dempto sine per cunctas domos

Ire; nullum caruit exemplo nefas.

Afratre frater, dextera nati parens

Cecidit, maritus conjugis ferro jacet,

Perimuntq; foetus impia matres suos,

Taceo novercas: mitius nihil est feris.

Rectè, *mitius nihil est feris*: nam diu superarunt homines
luporum rapacitatem, leonum feritatem, tygridis rabiem:
& quam non belluarum immanitatem? Hinc remedio
opus contra vim gravitatemque hujus morbi, quem per du-
ra atque aspera coercere adinvenerunt sapientes: partim
quoque custodire civitatem ab omni privatorum violentia,
injuriis, & iniquitatibus, summo connisi studio, saluberrimis

A

mis

mis demum effecere legum praesidiis, ut tutae & tranquilla
redderentur domus civium & possessiones: improbi in offi-
cio tenerentur, & cupido impunitatis malignis obviaret co-
natibus. Sed tamen salus reipubl. legum munimentis satis
sit firmata, cum certissima boni habeant solatia, auxilia infir-
miores, & potentes frena; attamen suppressa scelera miras
per artes rursus oriuntur periculosè in publicum, nisi custo-
des legum adsint diligentissimi, qui succurrant bonis, & poe-
nis malos meritis afficiant: Judices puro, qui justitiae Sacer-
dotes aequum ab iniquo, licitum ab illicito separent, vivi mu-
tae legis magistri & optimi executores. Circa hos autem con-
stituendos prima reipubl. cura esto, quos legi ex eorum
debet numero, qui periti legum atque aequitatis, diu didice-
runt judicandi artes, norunt vulnera rerum publicarum, &
salubria ipsis remedia. namque si agrotus horreat medicum,
qui ignorat causas affectionum corporis humani, & nescit
dolores pellere medicamentis salutiferis: multò minus inde so-
cietates quaerent vitium antidotum, ubi nil nisi evacuatae the-
cae absque oleo & pharmaco. Sed cheu! quantumcunque re-
rum publicarum pars Imperitos quandoque ad subsellia e-
vexit iudicium, arcem ex cloaca fecit, ut habet adagium: cum
ad rerum publicarum clavum evehi in praemiis iis meritò
tribuatur, qui studiis bene functi, denuò digni iudicati, aliis
praesesse, securitatemque publicam tueri & privatam.
quandoquidem *bene ac sapienter majores*, inquit Symma-
chus lib. 1. Ep. 20. *ut sunt alia etatis illius, ades Honori atque*
Virtuti gemellas junctim locarunt, commentum, ibi esse praemia ho-
noris, ubi sunt merita virtutis. Sed enim praeterea etiam (per-
git vir Consularis) *Camænarum religio & sacri fontis adver-*
titur, quia iter ad capeffendos magistratus literis promovetur.
Miror equidem, tales esse aliquando seculorum mores,
ut indignis dignitates tribuantur, luto ornamenta: perso-

na Herculis infanti & cōthurni adaptentur. adeò subsellia
sæpe judicum occuparunt Bœotica ingenia, quæ creavit Ly-
dia arena, non scientia, quæ sola est legitima judicis creatio.
Scilicet patet quoque janua dignitatum atque officiorum,
pecuniæ Deum potentissimæ, patet inquietæ temeritati,
& si quos injustitiæ patroni ducant; aut virtuti omnis tunc
obstructa via. Certè eos demum ab avaris fructus in Rem-
publ. redundare cernimus, ut licitatoribus omnem dignita-
tum pandant aditum, virtuti nihil tribuant honoris, etiam-
si unicum sit ipsius præmium. Namque non tam plum-
beos reperiatis homines & Torpedini simillimos, modò ar-
eam habeant & Gygis opes, nec deerit, quin suppacta auro
nanciscantur judicum subsellia. itaq; hac venalitate (quam
nequitix principium & finem dicit noster Justinianus *Nov.
constit. 8. pr.*) onusta auro mancipia protrudi ad tribunal suo
pati malo cogitur civium corona. Quinimò etiam si judicis
honorem alii Candidati positus in medio mensis haud nun-
dinentur, quod olim in Republ. Rom. factitatum legimus,
seditiosis tamen machinationibus ita premunt civitatem
& lenatum, tumultus concitant nefarios, & sic quasi ca-
pulo gladii ostenso, quem sub hac sua tegunt togâ, nisi fece-
rint alii, hunc facturum minitantur. quapropter qui pren-
sando sæpius non possent, minitando & terrendo voti fiunt
compotes, & ne plebem amplius incendiant, neve operarum
ad vim & seditionem manus emtas moveant, designan-
tur magistratus, Judices, quamvis ne tria quidem Stesicho-
ri noverint, ut habet adagium, stupidi & insulsi, ignari le-
gum, hæsitantes in majorum institutis, rudes in omni jure.
Accedit (ò portentum in ultimas terras deportandum!)
quò magis impunita sint facinora, & contemtor æqui abs-
que cura possit vendere judicium, Briarei manus cunctis ci-
vium facultatibus injiciens: hic quærit, poscit, & assumit

adscriptorem malorum pessimum, sine ulla bona arte, si-
 ne humanitate, sine ingenio, sine literis hebetem atque im-
 politum. etenim non nescit malus iudex Themidis sacrae te-
 merator, fore, ut auctoritatis robore opprimatur fatuus, &
 facilius plumam motus pendeat a peritioris nutu, ipsi-
 us omnem admiretur vocem, postremo summam rerum
 uni deferat, relicta sibi sola obsequii gloria. Alias, quibus
 tendunt tribunalia imperiti, vias nescire mallem, quam li-
 terarum infortunium enarrare & in gloriam imperitorum
 gloriam: quoniam fraudes, quibus sua auferatur virtuti
 gloria, excogitentur plurimae. Et sane, ut plures sicco (velut
 ajunt) pede nunc praeteream; utinam neque Veneri in curiis
 aerae statuerentur ipsique sacra fierent! Sed peregrina Dea (ut
 ex nomine Romanis dicta vid. *Scalig. ad Fest. in voc. aperta.*)
 nostras quoque visitavit oras: invenit, qui adorent, ipsiusque
 numine aucupentur munera in Senatu atque Curia. Et (proh
 dolor!) oblata Veneri sacrificia dant uxorem, uxor dignita-
 tem, in Astra Palladisque summam ignominiam, quarum fri-
 gent aerae. Apage, mala imperiti iudicis initia. Ab hoc autem
 quid imminet rei publicae, videamus A. H. Vosmet verò mea
 dicentis favete linguarum. Sane quis est, qui istud apertissimis non
 conspiciat oculis? quandoquidem si quod aliud, certè jus di-
 centis munus exigit exactam literarum atque legum periti-
 am. etenim a funesto Adami lapsu deflexa adeò ac deprava-
 ta sunt a recta ratione & veri intellectu hominum ingenia,
 ut in tetrarum quasi tenebris & caligine nihil non offendant,
 nusquam non incurrant. Scilicet etiam si naturalis aequi-
 neque omnisevanuerit scientia, sed remanserit quaedam
 eius quasi particula: corrupta tamen mansit, obscurata atque
 fragilis, & veri juris germanaeque justitiae effigies solida & ex-
 pressa nulla, sed umbra & imagines non absque pravitate &
 errore. Adhuc quis nescit juris naturalis generalitatem, (ut
 ajunt

ajunt nostrates) ex cujus fonte conclusiones rectæ rationi per
omnia accommodatas efformare, laboris & erroris plenum
opus? quis nescit occurrentium in civili vitâ actionum mul-
tiformem varietatem, quæ plenior ac planior justis &
injustis determinationem postulant? quis demum nescit ju-
dicum corruptelas, quarum tria sunt genera, quæ præ ceteris
etiam prudentum omne judicium subvertunt, teste Jo-
hanne Episcopo Cartonensi, quem Sarisberiensem (ne-
scit Barthius, an bene) vulgo vocant, in *Policratico*:
nempe amor munerum, acceptio personarum, facilitas
credendi. Hinc quoque leges ortæ, quas oportet esse cy-
nosuram, ad quam in hoc oceano periculoso regere cur-
sum iudices & tenere possunt. Et velut architectus quic-
quid rectum, quicquid non, appensâ experitur regulâ: sic
juris regula debet rectum separare atque pravum, jus
cuique suum tribuere, æqualibus æquale, quod esse oportere
dicit Philosophus *lib. 3. Polit. c. 8.* Hanc cynosuram ita-
que, hanc regulam iudicibus è manibus ne eripe: Judex in
administranda republ. leges ne antecede, sed sequere; mo-
net *Æschines contra Ctesiphontem. pag. 19.*

*Jura Senes norunt, & quid liceatq; nefasq;
Fasque sit inquirant, legum examina servant.*
cecinit Ovid. 9. *Metam. f. 7.*

Vos autem Iudices imperiti, ambulate, si videbitur, in jus-
dicite causam. Quis vestrum suo fungi poterit officio,
cum judicium sit terminatum legibus atque definitum, ve-
straque vis non sit regia majestas, sed legum custos regisque
ministra, quod ait Plato in *Politico p. 559.* Cernite, quam
fragile sit argumentum vestræ ignorantia, quod in naturâ
solâ omne ponitis, & sic pleno ore sapius gloriamini, dum
quisque vestrum putat hanc sufficere, omni litium deci-
sioni, explosâ Jurisperitorum arte. Certè rationis natu-
ralis

ralis propter causas jam allatas non semper usum esse integrum, novimus; tum multis demum exercitationibus, id est, literarum studiis igniculos excitari doceor, quos reliquit summi Numinis providentia lapsu penitus non depravata & corrupta hominum natura. quippe ars natura comoda confirmat & auget: implet, quod natura deest, quæque bona non sunt optima acuit & corrigit: id quod est effatum Oratoris & Philosophi utriusque principis. Ceterum imperitis terræ filiis dari ex instinctu rationis, quem sibi somniant, justum atque æquum unicuique reddere: id verò est, de quo vehementer dubitè. namque *prudentissimi*, inquit Alex. ab Alex. gen. dier. l. 3. c. 5. *sæpe labuntur inque diversas eunt sententias, cum magna sit mentis humane imbecillitas, & infinita negotiorum varietas.* Quinimò quis adeò excellenti unquam fuit animo & ingenio, tantâ eruditionis copia, tamque eminenti naturæ habitu, ut omnem unum æquitatem & juris rationem in pectoris sui scrinio gestasse nobis videri queat? quis unus solus gentium multarum scita, Lycurgi Lacedæmonis, Solonis Atheniensis, aliorumque instituta; quis Romanorum Leges, Plebis scita, Senatus consulta, Principum placita, Magistratum Edicta, Responsa prudentum, Ulpianorum, Papinianorum, Hermogenum, aliorumque suo superasse cerebro, nisi mentis inopi videatur? Solum (nisi fallor) jus Romanum stulto, modò haud omnem is abjecerit verecundiam, excutiet ruborem talia profitenti. namque id ex variis aliarum gentium placitis compilatum, quidnam exhibet aliud, quàm leges optimas & justissimas, à remotissimis planè seculis quasi per propaginem ad Romanos derivatas: inventa societatum: & si unius hominis, saltem ejus, qui Philosophiâ, scientiâ omnium literarum, & prudentiâ civili esset celebratissimus, qui que non de plano & velut aliud agendo responsum dederit

rit, sed desudaverit superinde dies noctesque, multumque olei & operis impenderit. Abeant igitur boni viri, qui indocti licet atque imperiti, imò veræ rationis nescii, inane putant omne legum studium; discant, esse satius, artis sequi ductum, quam suum ipsius proprium iudicium, quod de Medico pronuntiavit Aristoteles *lib. 1. Rhetor. cap. 15.* Certè res præclara est & omninò retinenda, jus civile, ut quidem Consul & Orator Romanorum, magnus pro Cæcina dixit. *quod enim est jus civile, quærit Parens eloquentiæ; & respondet ipse prudens, doctus, & peritus, quod neque inflecti gratiâ, neque perstringi potentia neque adulterari pecunia possit.* Eapropter, ò optimam Superiorum curam, si custodes legum eligant peritos! quandoquidem Cassiodoro teste gloria regni est, reperisse iudices exquisitos, qui iudicia constituent delubra æquitatis, cum aliàs sint ista depravata foveæ fallaci haud dissimilia, ut ait Ammianus *lib. 30.* etenim quis nescit, unumquemque ea demum rectè iudicaturum, quæ cognoverit, & in quibus fuerit eruditus, auctore Aristotele Philosopho. ut sic operam dare debeat futurus iudex, quò legum constitutiones ante omnia discat, & mente firmiter teneat, quod ait Plato *lib. ult. d. LL.* Agite A. H. animos in hac unâ contemplatione desigamus, quòd vix dum negligat, qui novit æquitatem, nec facilè erroris vitio sordescat, quem doctrina purgaverit; quin si quem minus lateat, quid deceat aut obstringat, minimum neglecti ipsum pudebit officii. Nec officit eruditioni, etiam si sint, qui malè abutantur, & leges pro libidine torqueant: quia isthoc vitium est hominum improborum, haut legum & eruditionis, quas non meliori modo potest quispiam vituperare, quam si vellet robur atque fortitudinem criminari, quia obvium robustus verberaverit. E contrario verò quid proderit reipubl. imperitus

p̄eritus & insulsus iudex? q̄vod enim primum est & potissimum, nescit, *nosse, quod suscepit.* ut ea propter meritò sentiamus cum Arniszo: si Q. Mutius versus Servium Sulpitium rectè illo fuit usus sermone: Turpe est patricio & nobili viro, jus, in quo versatur, ignorare *l. 2. ff. d. O. J.* quanto melius posset increpari iudex, cujus ædes, ut volebat Cicero *l. 1. d. LL.* tanquàm oraculum adiri debent. Sed discutiamus iudicum imperitorum iudicia, quibus citra legum normā cives regere & dirimere controversias saragunt imprudentes. Hoc scio ex Philosophorū monumentis, erroris matrem esse ignorantiam, quā quod vident, id non vident illiterati, similes peregrinis: hi enim quem admodum in visis, sic indocti in rebus ipsis sæpius aberrant. Ecce, inter bonum atque malum suo agitatus arbitrio, eccui parti annuat iudex imperitus & indoctus? hæret aqua, ipse mediæ (quod ajunt) aginæ æquilibrato fertur impetu.

Claudicat incesseu pedibusque vacillat utrisque.

Scilicet quia non à cœcis longè differt, cum perspicuum nulum habeat in animo exemplar, neque possit tanquam pictor ad exemplar verissimum respicere referreque ad illud, & ipsum quàm accuratissimè contueri. Agedum, effigiem ipsam figuramque iudicis nostri imperiti uno quasi penicillo ductam atque expressam exhibebo.

*Incipe Calliope, licet & considerare, non est
Cantandum, res vera agitur, narrate puella
Pierides.*

In agro Bononiensi (refert Zvvingerus in theatro vitæ humanæ vol. 7. lib. 1. p. 1650.) oppidum est, Medicina dictum. Missus eò Præfectus litem audiebat duorum. Creditor pecuniam creditam exigebat. Præfectus truculento vultu: Quin ergo reddis, debitori inquit. Debitor, At verò reddidi, respondit. Iudex ad creditorem, Annon
ergo

ergò te mendacii pudet? Creditore probationes se allaturum affirmante, debitorem summopere objurgavit. At debitore contrarias pollicente, creditorem modò non diris devovit. Tandem multis ultrò citròqve verbis commutatis, Utraqve pars, inquit Præfectus, & victrix est & victa: proinde abeatis licet. Profectò dignus judex, qui vixisset veterum ætate, nam sine dubio Midæ insignia & ipsi indulgissent: quippe neqve melius unquam ad tales judices ornamentum devenire potest. Sed plura huic vanitati junguntur mala. Scilicet dum judex imperitus sentit, non cujusvis esse, manu pulsare lyram, nec ipsius esse, ponderare causam justamqve ferre sententiam, non respicit ad actoris postulata, neqve audit, quod responder reus; sed

Solvitur in somnos oculisve aut pectore noctem

Accipit.

Ad quam somnolentiam redarguendam scitum est, quod de dormiente fertur iudice, qui cum à Præsede excitaretur, ut sententiam diceret, semisomnis dixit: *Decolletur.* At agitur de prato, respondit Prator. Ergo *defalsetur*, inquit judex. *Valent. d. Valent. Partben. litig. l. 1. c. 12. n. 24.* Eheu! ignorantia iudicis plerumqve est calamitas innocentis, quod ait Augustinus *de Civit. Dei l. 19. c. 6.* metuendumqve, ne per errorem pro albo atrum calculum injiciat insulsus judex. etenim non dilectu aliquo aut sapientia ducitur talis judex ad judicandum, sed impetu nonnunquam & quadam etiam temeritate. Sic Claudium Cæsarem, refert Svetonius Tranquillus proclamante quodam, præcidendas falsario manus, carnificem statim acciri flagitasse cum machæra mensaqve lanionia. turpi sanè atqve pessimo exemplo, inauditum atqve indefensum condemnare, & reum fuisse sola declarare pœnâ.

B

Pone

*Pone crucem serbo, meruit quo crimine serbo
Supplicium? quis testis adest? quis delulit? audi.
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.*

Cecin te grægiæ Juvenalis Satyr. 6. v. 215. Sed verissimum est, quod apud Comicum Senex Mitio in Adelphis dixit: Homine imperito nihil quicquam iniustius, qui, nisi quod ipse facit, nihil rectum putat. Horreo nefanda iniustitiæ lemina & barbaram imperiti crudelitatem; adeo in iudicio præprimis criminali sævi vulgo errores committuntur. Negligitur (quod æquitatis & iustitiæ optimus Sacerdos Brunnemannus detestatur in *Process. cap. 1.*) responsio rei; plerumque verò rei defensio omittitur: circa testes raro inquiritur, an sint inquisiti inimici, non interrogantur de causa scientiæ: & multi alii errores passim deprehenduntur. Equidem quid dicam de occultis criminibus, ubi quanto cautius de jure procedendum, tanto major iudicis imperiti cernitur temeritas? Scio similes ægrotis esse iudices malos atque imperitos, qui vel omnino sibi videntur sani, vel medicum opitulanti cupientem invadunt: quod in phreneticis & lethargicis experiuntur Medici. Namque si quis forte an meliora moneat vel Collega vel Assessor vel alius quispiam jurisperitus, amice huic admonitioni reclamitat indoctus, videtur sibi tanquam de cælo sapere, & sus Minervam informare non erubescit. Adeo rudis & indoctus effreni suo sensu fertur, ut equus indomitus! de quo ita Nicephorus Gregoras l. 9. Si quid aliarum, inquit, rerum, inscitia utique efficacissima est ad quidvis persuadendum hominibus levibus & superciliosis, quæ ad inconsultam temeritatem eos impellit, & ad quidvis sine consilio suscipiendum invitat, si forte levibus eorum cogitationibus insedit.

*Nunc quo quis ex plebe ferme indoctior
Auctoritatem assumit arrogantius*

Dijū

Dijudicandi in rebus obscurissimis:

Et pertinaci (quod serè ignorantia est)

Animo tuetur dogma susceptum semel,

Nec interim æquo expendit examine,

mala.

An recta sint, qua pertinaciter tenes.

Sed cum inter omnes maximè cecutiad

Cæcus, videntes cecitatis arguit,

Uti cui perusta febre fervent viscera.

Amara cuncta credit, unumque autumat

Se sapere, cum desipiat unus maximè.

Scriptit elegantissimè Historicus & Poëta Georgius Bucha-
nanus.

Quinimò, ò pectora cæca! adversus omne eruditum,
scriptum sive dictum porcorum in morem ruunt, ac pul-
cras veritatis & legum margaritas temerè conculeant.
quos eapropter tygridi comparandos non incommodè di-
xit Plutarchus in Moralibus; ut enim tygrides (quod fe-
runt) si quis tympanis circumsonet, in rabiem aguntur,
adeò ut se ipsas deniqve discerpant: ita hos offendit iudices,
quod aliis reddit animum, n.p. doctrina legum atqve lite-
rarum. De affectibus imperitorum Judicium non dis-
seram, præ quibus verum prævideri nequit, nec institui
res consilio & cogitatione. Quorum etiam intuitu quid
ab imperito boni sit sperandum, in aprico est: nervi enim
sunt affectus atqve funes ingeniti, quibus quisqve alligatus
æque ac passerulus volaturus in terram detrahitur, nisi li-
terarum, sapientia & legum studio liberetur mens huma-
na. O unicum igitur bonum scientia: inscitia malum uni-
cum! quo Socratico imperitorum iudicium prosequor
iudicia. addo, quod Colluthus Thebæus Lycopolita in
pr. ἰδὲνς ἀγναγῆς i. e. *derapsa Helena* scripsisse fertur à Gre-

B 2

gorio

gorio Tholosano *Syntagm. jur. Civ. l. 47. c. 10. n. 9.* iudicium
Pastoris Paridis turbasse mare & terram, videlicet iudi-
cium ignari hominis: Sic n. turbant imperiti & indocti
Judices statum civitatis publicum & privatum. Attamen
hoc frequens malum esse quis non videt? ut iudices sub-
sellia occupent, ignari legum atque literarum, qui con-
fusè omnia sine lege judicant, sine certâ consuetudine,
sine ordine & stylo, transigentes, mutantes, alterantes,
sordidantes, quod ait Valentura de Valent. *Partben.*
litig. l. 1. c. 12. n. 30. Verùm quæso, an unius vitium seculi,
ut indoctos & indignos provehant ad dignitates atque iudi-
cium subsellia? Erramus, si putamus: nam alia fuit
ætas, quæ nec vacuit à culpâ. *Senec. Epist. 117. pr.* De A-
theniensibus proditum memoriæ, eos in tanta sapientiæ
optimarumque rerum abundantia ob imperitiam censu-
ram meruisse atque notam. etenim plerique Athenarum
Cives reipubl. tenebant clavum, qui per imperitiam stulta,
civibus & reipublicæ perniciofa, multaque inconsulta de-
cernebant, tantâ temeritate, ut in proverbium abierit.
adeò teste Isocrate iisdem de rebus, eodem die non ea-
dem decernebant: quæ domo egressis damnabantur, ea
ipsa inconcione probabant, & domum regressi, quæ decre-
ta erant cavillabantur. quos ignorantia fructus mortem rei-
publ. Atheniensium parasse, quis noviscum non credi-
derit? Egregium itaque fuit illud Antisthenis, qui iudi-
cium Atheniensium in creandis magistratibus (iudicibus)
notaturus, suadebat eis, ut asinos ad arationem deligerent.
Quos cum illi negarent huic operi idoneos, Atqui, ait ille,
samen satis est vobis magistratum (iudicem) elegisse, sive
aptus sive ineptus sit vir ille ad res gerendas. Respicite for-
tunam Romæ; hæc non minùs, sed invita imperitorum
audiit sententias: etenim fuit lex Antonia, quam tulit M.
Anto-

Antonius cum C. Julio Cæsare, ut tertia judicum decuria ex Centurionibus, Antesignanis, Alaudis, Manipularibus fieret teste Cicerone *Philip. I. 13. Add. Sueton. in August.* Quinimò ex solo censu, non doctrina & legum atque juris scientia lectos fuisse judices, testis est Plin. *lib. 14. in proam.* Veruntamen ut corruptæ reipubl. hæc fuerunt tempora: Sic Regina rerum Roma victrix Asiæ Europæque meliora orbi dedit exempla, quando judices in verba legum jurare jussit. quam postea reip. bonam sortem auxerunt Principes Alexander Severus, & cujus nomen nobis debet esse sacratissimum, Justinianus in Nov. 85. Ab his sanè laudatissimis Institutis haud recesserunt Patrum Patriæ Imp. Romano-Germanicorum constitutiones: sed Imperator Cæsar Carolus V. pius, felix, inclytus, victor ac triumphator agrè tulit imperitorum judicum judicia, eosque penitus voluit abarcendos. cujus verba cedro digna legimus in prooemio constitutionum capitalium, & in his ipsis Constitutionibus cap. 1. Idem constitutum ordinatione Politica Imperiali Spiræ promulgata An. 1570. ubi, ne injuriam patiantur subditi, judices inferiores atque aulici ex eorum numero jubentur eligi, qui legum & juris polleant scientia. Sic prostat odium adversus imperitiam; recte: nam in avertendis malis laborasse, quæ ex eadem in rempublicam redundant, Regis officium est. O Principes gloria & laude dignos, qui imperitiam conculcant, & omnem movent lapidem, ut dignis digna conferantur munera. Maeste consilio & sapientiâ Principes Patres Patriæ, qui seminaria constituerunt inclyta, unde prodeant, qui justitiæ licent, & salutem foveant Principatum, rerumque publicarum. Maeste sapientia Principes, qui conservant Academias legumperitorum judicum nutrias, luculentissima indulgent beneficia & præmia, quibus alluciantur teneri juvenum animi. Vos

Vos autem A. H. *Vos mea nunc compellat oratio.* Perpendite. *dulcissimi Commilitones*, gloriosissimorum & benignissimorum nostræ Academiæ Patronorum pium scopum. perspicite Superiorum vota, & parentum spem de vobis captam luculentissimè, nimirum: ut toto opere legitimo perfecto (quod ait noster Justinianus) possit etiam respubl. in partibus ejus vobis credendis gubernari. Omni vestra cura, opera, diligentia providete, ut assideat vobis propria & exercitata doctrina: arcana regia, principum, & rerumpubl. fideles accipiatis, & jurisperiti judices literatam reperiatis dignitatem. Vester honos imperitis sit opproprium, vestraque conscientia eo laxior, quæ provehitur meritis, quanto magis sub reatu jacet, qui se imparem cognoscit muneribus consecutus. Ut rescripsit Athalaricus Rex Felici Quæstori. *extat ap. Cassiodor Var. lib. 8.* Equidem sub initium hujus meæ Professionis antehac pollicitus fui, ut quidem muneris clementissimè collati ratio exigit: me fore comitem studiorum & ductorem indefessum. Ergo (saxit Deus, ut feliciter!) promissi semper memor publicas Lectiones aggredior. Freqventes vos adeste, quæso A. H. & excitabor. altè ex vestro studio. Id verò ut moneam omninò videtur opus esse, sc: apud me non fore Mensam solis, quacum aliorū doctrina comparari potest. sed qui exoptat minuta aliqvod & frugi & Pythagoricum, meas petat ædes. Ego summa tamen ope curaque nitar, ut utilia vobis proferam, & officio meo quantocunque tempore satisfaciam pro demerenda vestra attentione, benevolentia, favore & amore; vestramq; eruditionem, meam gloriam reputabo sempiternam.

*Dijudicandi in rebus obscurissimis:
Etpertinaci (quod serè ignorantia est)
Animo tuetur dogma susceptum semel,
Nec interim a quo expendit examine,
mala.*

*An recta sint, qua pertinaciter tenes.
Sed cum inter omnes maximè cecutias
Cacus, videntes cecitatis arguit,
Ut cui perusta febre seruent viscera
Amar a cuncta credit, unumque autumat
Se sapere, cum desipiat unus maximè.*

Scriptit elegantissimè Historicus & Poëta Geor-
nanus.

Quinimò, ò pectora cæca! adversus omne
scriptum sive dictum porcorum in morem ru-
cras veritatis & legum margaritas temere
quos eapropter tygridi comparandos non ince-
xit Plutarchus in Moralibus; ut enim tygride
runt) si quis tympanis circumsonet, in rabie
adeò ut se ipsas deniqve diserpant: ita hos offe-
quod aliis reddit animum, np. doctrina legum
rarum. De affectibus imperitorum Judici-
seram, præ quibus verum prævideri nequit,
res consilio & cogitatione. Quorum etiam
ab imperito boni sit sperandum, in aprico est.
sunt affectus atqve funes ingeniti, quibus quis
æque ac passerculus volaturus in terram detra-
terarum, sapientiæ & legum studio liberetur
na. O unicum igitur bonum scientia: inscitia
cum! quo Socratico imperitorum judicum
judicia. addo, quod Colluthus Thebaus L
pr. ἡλένης ἀρπυγῆς i. e. de rapta Helena scripsisse

B 2

